

Tweede Kamer der Staten Generaal
Commissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Postbus 20018
2500EA Den Haag

Datum 2 februari 2023
Behandeld door Nelleke Hijmans
Telefoonnummer
Onderwerp Goede voornemens: maak van 2023 een succesjaar

Geachte commissie,

Eerder schreven wij u “maak van 2022 geen verloren jaar”. Nu vragen wij u: maak van 2023 een succesjaar. Want hoewel er veel in de steigers is gezet, is er nog weinig werk-in-uitvoering. Daarmee starten is nodig om zekerheid en perspectief aan natuur, boeren, en economie te geven. Binnenkort debatteert u hierover, over stikstof en het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Een debat aan de vooravond van belangrijke verkiezingen. Verkiezingen waarbij verschillen van oudsher worden uitvergroot en achterbannen gemobiliseerd. In een tijd waarin breed draagvlak nodig is voor de aanpak die voor ligt, baart dat zorgen. Want waar je ook staat in het politieke spectrum, stilstand is achteruitgang. Achteruitgang van (agrarische) bedrijvigheid, woningbouw, en ons grootste kapitaal: de natuur. Namens Vogelbescherming Nederland, Natuur&Milieu, Wereld Natuur Fonds, de natuur- en milieufederaties, Milieudefensie, Greenpeace, de Waddenvereniging en Natuurmonumenten doen we de oproep om in beweging te komen.

Wed niet op 1 paard: start met een kabinetsplan conform Remkes

In zijn advies uit oktober 2022 was Johan Remkes heel helder: ontwikkel een kabinetsplan, voor als een Landbouwakkoord niet haalbaar blijkt. Inmiddels is het proces van het sluiten van een landbouwakkoord in volle gang, maar een succesvolle uitkomst is allerm minst zeker. Ongeacht of je daar vertrouwen in hebt of niet, hebben we de tijd niet om er pas aan het einde achter te komen of het succesvol was of niet. Dat brengt enkel grotere onzekerheid voor alle betrokkenen. Het is noodzakelijk om parallel een ‘plan B’ te ontwikkelen als kabinet, zodat boeren snel een duidelijke visie en perspectief kan worden geboden mocht het landbouwakkoord niet lukken. Het kader is helder: het coalitieakkoord. Een plan B zou in elk geval moeten bevatten:

- Aanvullende instrumenten voor de landbouw t.b.v. extensivering, omschakeling of beëindiging;
- Een transitiefonds dat enkel investeert in integrale - en bewezen effectieve - oplossingen. Een boer is op de langere termijn niet geholpen met investeren in een (onzekere) maatregel wanneer die enkel stikstof vermindert, maar niet bijdraagt aan doelen rondom water, klimaat, dierenwelzijn, en bodem;

Aan Tweede Kamer der Staten Generaal
Datum 2 februari 2023
Onderwerp Maak van 2023 een succesjaar
Pagina 2 van 3

- Verplichtend beleid voor de hele keten bevatten, waarin de boer weer een verdienmodel krijgt in plaats van het verdienmodel is.

Uitvoeringskracht is macht

De opgave van het NPLG is er niet alleen een die stevige Haagse politieke keuzes vraagt, dat is slecht de eerste drempel op weg naar succes. Het is daarna - wanneer doelen, kaders en budgetten helder zijn - met name een forse logistieke exercitie. Per provincie wordt het werk georganiseerd via de gebiedsgerichte aanpak (GGA). Er zijn straks in het land tientallen zo niet meer gebiedsprocessen. En die zijn ook nodig; elk gebied kent een eigen opgave met verschillende te nemen maatregelen voor van elkaar verschillende natuurgebieden, met verschillende landbouwstructuren, waterhuishouding, stakeholders, draagvlak en ga zo maar door. Daarom is het essentieel dat enerzijds de opdracht van de zijde van de overheid (Rijk en provincies) glashelder is, er ruimte bestaat voor maatwerk, maar tegelijkertijd dat er op tijd door het Rijk wordt ingegrepen waar dat nodig is.

Dat betekent ook dat deze aanpak moet worden gefaciliteerd met voldoende capaciteit – in Den Haag en in het land - om alle opgaven te kunnen realiseren. Bijvoorbeeld ecologische en waterhuishoudkundige kennis, projectleiders en aandacht voor communicatie. Bedenk dat al het werk voor het NPLG bovenop datgene komt dat jaarlijks al aan werk wordt verzet voor het beheer en bescherming van onze natuur. Goed instrumentarium helpt daarbij. Een voorbeeld van een belemmering waar men nu tegenaan loopt is het gebrek aan een door Rijk en provincies gecoördineerd grond instrumentarium om de ruimtelijke impact van de maatregelen op het gebied van onder meer landbouwtransitie, waterhuishouding en overgangsgebieden rondom Natura 2000 optimaal te faciliteren. Concreet: als de buurman stopt, wil je die grond afwaarderen en in een gebiedsproces brengen. Om vanuit daar de juiste keuzes, met elkaar, te kunnen maken over waar die grond heen moet. In tegenstelling tot de populaire beeldvorming is voor natuurorganisaties de overbuurman die wil extensiveren een enorm belangrijke hoeder van het landschap, die daarvoor de noodzakelijke grond tot zijn beschikking moet hebben.

Van het geitenpad naar het moeras: Nederland heeft een handhavingsprobleem

Nederland heeft een handhavingsprobleem. De volksaard in politiek Den Haag lijkt om altijd te zoeken naar verzachtende omstandigheden: laten we nog een onderzoek doen. Of toch nog wat extra tijd nemen. Geitenpaadjes zoeken. Gedogen. En hoe kun je dan verwachten dat als dat de mores is, mensen in het land zich wel aan jouw wet- en regelgeving gaan houden?

Of het nu gaat over het mest-, stikstof- of het waterdossier: Nederland lijkt consequent naar geitenpaadjes te zoeken om gemaakte afspraken en wet- en regelgeving te omzeilen. En zo schieten we onszelf in de voet. Niks is zo onzeker voor een boer als een geitenpad dat blijkt te eindigen in een moeras.

En dat moeras is inmiddels omvangrijk: we voldoen niet aan het verslechteringsverbod uit de Vogel- en Habitatrichtlijn, we komen onze eigen afspraken met de Europese Commissie ten aanzien van het mestbeleid al jarenlang niet na en de doelen voor 2027 uit de Kaderrichtlijn Water raken steeds verder uit het zicht. De naleving in de alledaagse praktijk in het land is

Aan Tweede Kamer der Staten Generaal
Datum 2 februari 2023
Onderwerp Maak van 2023 een succesjaar
Pagina 3 van 3

niet anders dan die van opeenvolgende kabinetten. Het versterkt en verergerd elkaar: gebrekkige handhaving van normen en het gebrek aan inzicht in de verleende vergunningen.

De Nederlandse overheid moet veel serieuzer werk maken van de naleving van de verplichtingen onder de Vogel- en Habitatrichtlijn. Inmiddels kampen we met een natuurgroei, een te hoge stikstofuitstoot, grote maatschappelijke- en economische kosten én ligt er een watercrisis op de loer. Wat betreft stikstof is de afspraak in het coalitieakkoord klip en klaar: in 2030 dient 74% van het stikstofgevoelige areaal binnen Natura2000-gebieden onder de Kritische Depositiewaarde te liggen. Ook Remkes is helder in zijn advies 'Wat wel kan': zet niet langer in op het minimaal haalbare. We roepen dan ook op om in 2023:

- Werk te maken van natuurherstel en stikstofreductie, te versnellen in plaats van te vertragen en te stoppen met het zoeken naar nieuwe geitenpaadjes;
- Te zorgen voor goede monitorings- en registratiesystemen, dat helpt bij handhaving in de uitvoering van de gebiedsprocessen en bijbehorend beleid;
- het Remkesadvies om niet het minimale te doen ook over te nemen in de klimaat-, water- en biodiversiteitscrisis zodat er geen tweede of derde Remkes nodig is;
- Coalitievoornemens juridisch te waarborgen.

Laten we dit jaar werken aan een heldere weg vooruit, in de wet, in beleid en in de praktijk. Op naar een succesvol 2023,

Hoogachtend,

**NATUUR
& MILIEU**

GREENPEACE

Nelleke Hijmans
Teamleider (inter)nationale Lobby